

СЕРДАЧИЙ БИТ!

Убаастабыллаах Чуралғы үлпүүн ис дъынала
отдесэн цээгтэстэрэ уснаа ветераннаа!

"Чүрхтің шүлгүні (орошқона)" муниципаль-
най тәрміни шығыстағы (орошқоннағы) Сә-
бантүрек үйінде өткізгендегі аттарынан
Эңбеки Чүрхтің шүлгүнінде миңдай тәрші-
лігінде 85 салынан үйнен професиональжай бы-
раадының көкшіліктерінан итиштік-истигиси
әсерделді.

Энгели республикасын, жергүстүрт дөңүм-
сарзатын нус-хас алмадун хооччыйыр сыралаш
жергүстүн астына балыт, кызын түштеп албыт уон-
на сүйнөс мактамалыктын тишилдэбим.

Бағдарбыст була барығынан тұрған жаңылайтын тарзаректен.
Бағдарбыст була барығынан тұрған жаңылайтын тарзаректен.

Улустаады (оройоннаады)
Сабын председател B. ГУЛЯЕВ,

Баңылых Сүбэтиң муннъаңыттан

Алтынны уозна сэтийин балыкыркүнүзүргөр улус
байылыптын Сүбетин мунныңа буолан ааста. Мунчыны
байылыпты бастап софуяаачы М.И.Лоскин ыншта. Бе-
бисеке болшуруустарыгар юнирек ининең уулус Мун-
ныңын борассаджатын В.В.Гуляев бу күннэрдэ ханыңк
даналдар буолан ааспигитарыгар тохтоото. Ол курдук,
"Манчвары осинъууларын" көрсөлгөн жисемчилэр бу-
олбуттар. Чуюлаан, РИК хампааныннаа (сал. А.И.Федотов)
башар социальны тутуу ыттарын уозна бу буолар осинъ-
уулар генералны спонсордора буоларын түнүнан была-
ан ылымыт. Дооду үрдүнин "Россия - здоровая нация"
дизен хамсаанын узахан политикая кубулуйан эзриин
ыңда уонка бийнги чурачтылар манна алғызы үзлилэхши-
тиң собулы быйнааран биэрдэ. Бу тэрээзин чэрчиликэн
"тегүүрүк остигүү" ынтымак этилөр хомуллубуттарын
иинтийнорда.

Бастакы болштуруоңнан оскуолалар уонна уүнүйаан-нар лицензияның түнүзин буюсда. Ингитивериниң байынтыман мания улахан хабааннаах үп зербийлэрэ билиниң. Ол курдук, оскуолалар уонна уүнүйааннар дын-зарыгор байнаартан утары харыстанар дынааллар барал-лара күүкүз иргизээр. Мания баһаартан утары прогрима оногуулуохтаах, анал емкостарга уу ханаанылтыхтаах, сигналлизацияри санардыллан уларынлаахтаах. Субо байнаантыман бу дынаалларга үп тыйыльнина.

АЗАХАРОВ.

Сайты школы

КЫНДАЛГА – САНГА МУОСТА

Соторутаабыта Болтоно
иңишигээр үорүүлээх түгэн бу-
олан ааста. Иңишиж өр кэмнэ
кэтэсний тутуута - Түйэ
үрээний туоруур муостаны
үорүүлэхээтийн аяны Кындал
уммастагар ынтыльнина.

Кындалга күн бүгүн барыт 60 ишкүл алорор Мания оскугула-сад, "Олонхо дойдуга" этнографический комплекс, фельдшерской пүүн бааллар Сиро-уста юрттарин, ходуналардын уүнүүлүштөрүнин избашылжук угус жана шыстыбларда оштуулуштар-мастымлар. Онон Түбіз үразын тууруур муюста ула-хан сунушташах.

Харыкүйгүчтөрдөн таңбадаахха типовий хотом анынан аан бастакы улахан мусостаны Чолбон Ильин Иванов салалтатынан Кындал олохтоохторо түшүттәра. Онтөн көзөвеки 1981 сыйлаахха Кызыл Охтубут тунаайылтынан Николай Егорович Егоров маастардаан 60ミニнчээ устаслаах санга мусоста тутулубуга. Биринчи эдээр Алексей Степанович Лыткин, Бояр Григорьевич Попов, Николай Николаевич Ефремов, Афанасий Егорович Монастырев, о. д.а. улазхыбигиза.

Бүттүлдүбүт залуста изиннан сыйларга эргээр үгүстүк времууниниз Илья Дмитриевич Седалинцев, Никита Константинович Кривошапкин, Егор Егорович Попов биргээдэлээр сагардан, техника сыйларыгар эзгүүгүүр гызы онторон быйылты сайланга дэри туналан кэлж. Ол эзэри халсан уутгын, албух сырьыгтган, нр сыйларга маан эзэрэн туналын кынчлгтан тахсан техника сыйларыгын күстүлидах билүүтэй.

Олохтөрх дыналтаа бу кийм сүлгалаах муостаны туттууну саналтын огторго соруктидан 2007 с. узлын садалзабыга. Манын Ниссит-Константинович Кривошагин хардэн болзимхойбитга. Георгий Кимович Калесов манын тантаслазбы-

та. Быйыл Даарыктаах буултуу кийинин (дир. Н. Н. Шестаков) неңүү антикризисный программа да борчилдор уттоз харчы корулгиз үлэ салгымындылдыбыста. Муюста тутуута наадалаағын таба ойдоон Кындал энээр оттуур сирдээхтэр харчынан көмөлжеспүттөрө. Улуудьаналтата, улусстаафы Лесхоз тәригитээ (нач. В. Г. Степанов) үзүүн ынтыныга ГСМ-нан көмөлжеспүттөрэ. "Мелиоратор" ААО муюста бетонийн сиаларын буултуу, үүткизи турууорууга, буор астарынтыгар үлэмири ынтыбарбыла. "Чураатын суюлкара" ААО (тарбисти Ф. С. Чекановский)

SEARCH RESULTS

Сана мұостаны Игнат Алексеевич Картузов биригэздйнірдәз, ма-астардаа туттарда. Биригэздәз Гаврил Чолбоянович Иванов, Влади-мир Гаврильевич Черкашин, Иван Сазоевич Картузов, Дмитрий Ни-конаевич Ефремов үлдәнгилдер.

Дмитрий Климентьевич Слепцов алғының ишаты. Мұостаны олохок-күлдөрни символический лизенти-тиңбышар чың Н. Н. Попова, В. В. Макарова, И. А. Картузова тұтын-стя.

Малжаның оғысулыңың тыл зи-

Таас сваңдах, биг-тада оғоңуулаах муюстаны олохко кильдерин уоруулусктузгүнүр бутутууны мыттыг жөнөспүт тарылтадортан ынчырылаах ыңдылыгар. Кындал олохтоохторо, улэн ынчыптыг тутаачылар, о. д. а. қыттыны ыллылар. Нэгизиже балының Николай Николаевич Попов, улуус Мунданың депутаты Варвара Ва-

Санды муста тулхадыйбат тулаштынших, бигэ уйкүстаах, унун үйілжых булаудостун!

Алексей СЛЕПЦОВ

"ТАЛААНЫ САЙИННАРЫАХХА НААДА..."

Ылдырым ырсының буолан киңиң сүрэзин сыйлаштырат, дуунатын уөрдөр, санаатын көтөүөр. Ырсы – олохпүт артына, истигт дөбөрө. Ырсынта суюх олохпүт хобдох, сизәй. Улуусчугутар бу күнисэри Клим Федоров ордөлөргө “Ылдырым мұраан” дізен лаңдырын үзлөгүз кало сыйлдар. Кинини тамада, 80-нус сыйлардаах дискотека ынтаачтының сыйныстынан билдәйт. Оитон биллини лаңдыры салай-аачтының бынбынтынан билсеккез.

- Күнм. "Ыңылдыр мыраан" лаадыр ханаантыгтан айыллан, туюх сыйаллах-сөрүктөш, хайдах балынылаахтык үзгелиирий?

- Улазыбиккит ырааптын эбнит дин. Туох эрэ түмүк саңаца калыптын буулугу.

- Лаадырбыгт тумута үчүнгээ Тааттаттан калыптоот. Чурагчы-

- Тердүс сымбытынын улалын сыйынбыт Талааннаах орлюру таңынан, ылышын барадаах эрээри байзалтергэр эрэммээт, кыбыстанинан орлуору төрөлгүүттээр аялаллар. Кыңылын бу курдук улгуустарынын оскуолалары көрүйбизт. Оскуолалар ынчырылырынан сыйынбыт. Милдин кытта билүүн Сергей Синицэн, Сахалина Ширяева сыйынталар. Уруоожа да кыбыстан эшпийттэбээт орлуору сценада таңаартайбыт. Бөмбө күн жалэн дарисбизнейр олоробут. Баастакы күн мушынхаттыбыт. Хайдах улзалии сыйынтарбытын орлогорго, төрөлгүүттэргэ бийлиниизборбиг, ылышын барадаах орлогорго улабитин ысынтынан бара-быт. Ырбыя талабыт, фонограмматын онгоробут. Иккис күн кылаас чындын ынтыбыт Альян, орто уюна үрдүүк кылластарга араарабыт. Рейн аатын-сулун ор эрдээлттэн харыстыах- улуунугар былтырын ор спортивной оскуола-интернатыгар улзабиттиг, быйыл Хатыныга, Болтондо сыйыттыбыт Салгын Одзуулунгы. Дирингэ уонна Талейте сыйдын ахылт. Сцена же хана да тахсаныллаан-туойан көрбетех орлогорындырса холонуулара биниги синтийнбиг. Тааттай сыйыттахпытына учууталлар орлогору арасында пайтес сурйуулу суруйтарбыттара. О курдук, "Клифф Федоров диз-кимий?", "Кылаас чааныттагы тууту төбөөр хатаатын", "Ылтыр мырван" биниги оскуола-быттыгар туюх уларыгынын адалла?" дизэн. Орлогор биниги кылаас чаяспыттыгтан, дисюте кабыстыгтан, лаазырыбыттыгтан астымынгыларын, оскуолада учугэй еттүгээр уларыгыны тахсыйбын суруйбуттар. Уопсай ылан, 5 күн изнитизикэ олорог сөргөжийнни таңаарабыт дисансыбын.

- Бэйэн тамада быннытын билээдэг. Аан бастаан туухтан сакалдаа барьжүүлжээ?

— Тамадалыръ дилин ейбера да огустаран көрбет этим. Сангулалын истохпин биорда олоңбыз болт дъахтарым: “Быраатым събааийтын ынгытаан дуо?” дөж ыйылшыла. Мин, бильдүрар, аякаастаабыттым. Ойтоң киңэ дынэбэр сытан санынын: ити төр чуолаан миңхэ күлән этте диэн. Арааһа ол иттүтәр талшан баар беңьынла ах дын түмүккэ калбитим Сарсын көрсөрүм буоллар себүләнізм эт дили санаабыттым. Кырдык, сарсынгытыгар дъахтарым калып, киңианы танара курдук көрүстүм собуләнбизин дигитим. Ити курдук 1993-жылдан 300 киңилзәх үс огуустоллаах събааийбәрә бастанкын тамадалыбыттым.

— Ол аата талбанды сийинин
рынхха наада дуу зөвтэр талаас
кинихээ айылцаттан борилгэ-
дүү?

- Талааны салыннархажх наада. Мин тамада буола-

төрөөбөлтүм Барытын сатырын башшабатыым. Даңытганайбыш Туту, хайдах сангарарбын барытын толкуйдуубун. Ол гынан барын ханаң да кумааңыз суруммагынын Сурұлааха жиңи төбөтө кураанах буулар. Эн санаантар барыга кумааңызга сыйлыптар. Оштоң кумааңыламмахса ейгүттөн сангарар бууллааха, толкуйдаабыт санаантар барыта төбөөр хаалар. Ол иңин бийкін төбөөр саппаас тылым залбах. Ити курдук киғи бойзтиң дырыкстарын наада.

— Билинг устар ууну сомоюлдуур уус тыллаш, салжыны сайдастык сангарар киңиң бөрт дэнгэ көстөр. Ити туунан туюх дин санынгы?

— Кийи дүйнүүнэн омук буолбатах, кийи тылынан омук. Арас сиргэ сыйшабын. Онон кордохтуна, бинизэх майтынныр омук угус: кытайдар, кыргыстар, казахтар ода. Сахалтын сандар буоллахтынан мөлгүн хайа баарар омукка холохтарын бол. Онон эдэр ыччакка этизхиппий баараабын: омук аатынан сүтүүххүн баарбат бусолтахтын байзг тыйлан тумантага сүтэрийн, буорга тэлсээж.

— Литература да шигератур-
най, театрға театралыңай кири-
гингизтер башлар. Оңтөн музы-
ка да киригтик баар дуо?

— Ошнук уорхтазх кирилтик баарын билгэшин Едлигийн учутайз дизн ким хайдах сатырынан сайдар. Ошкетун кийн наар хааччахха сыйцар буоллафына, туга да табылтыбат. Мин санаабар, иоруут байжээ кирилтик. Сэоудлуур ырмынгаста сүлүс буоллан сыйцаайтар, олон сибуулжжигэ сутэр.

Түмүкэ "Хардың" ханыят наңдаачыларыгар. Чуралты олохтоохторугар уюна эдэр ырчатыгар баңа санааъын, үтүү тыштын тиэрт эра.

— Саха омук айырахьт. Езиз-бэйзэйттин кытта атааннанымыхааха, ыстыгымыхааха, баий-дъяданы дизайн арахсымыахааха, харчылаах-харчыга суюх дизайн кырыы хараарынан корсумууххэ, сайдан эрээр эзэр ыччаптыгыгар кемеленүүххэ, кинилэри самнара сатаамыяхха, атын омутка хамначытту булумуохха, кунаарын дылдылска вайбуутун сүүйтариимииххэ. Чурагчы норууга, энгиги быльырбыльыргыттан муударай дъондордооххут, өл сыйдааннара булаштыгын умнуман.

АГРАФЕНА КУЗЬМИНА.

6. Эң сағастылдағы ж

Элбог иштэрийн тохиж, дэлгүүр талаандах одо ханан бајарлар барьга-бары систаас, ситиийнхөх бусадар. Мин Төлөй нэндлийгээр тогус кыталь-вя үнкүүзээбит кырдаалыг турар кырааныабай таас оскуулаада 11-с кылаас-ка үерэнэбин. Бийнгүй кылаасныг алтыабыт: искэ кынис уонши түөрт уол. Онтон бүгүн кийн тутта кээспир биниргэ үерэнэр уолум Дима бийнигэ 5-с кылааска Урэх-Күөрэ динээр кээр айылцаалах кыра учсаастактан калбита.

ДЭГИТГЭР ДЬОБУРДА

Аята Дмитрий Васильевич Төлэйтэн төрүүлгүүх, ийзэт Дария Дмитриевна цэтийн атынныг. Димаын кыра зорилгоо ийзэт, кууланын араастааг уларытадаа уларыгта, наар хөбөөн, юнига аваар зөйт. Төрөштүүтээр ижилэн чычнышылгар. Ол да ийн буслуу, уоллара тылта дьюбурдаах, учутай күпластаах ырбыадыг булаа улзагынг. Оскуулалыңдын түмүгүүкж Дима "Дэгитгэр талаван" номинация ханаайынчлан буолар, ханынк да таһымнаах күрөхтгээнийг бардарына, кыннын си-тийнинлэнэн, оскуулалын затын инновацийн таһаарагар. Ол курдук, тыт этинтигээр, хөбоон аафынтыг гар. 2008 сүйллаах-

ха улууска "Аман ве" курасхэ ижис, 2009 с. "Бродников заарынчлалыг гар" бастакы, Чакырга "Эрлийн Эрлийн заарынчлалыг гар" 1-ийн мизсэтгэри, рестаблистаары "Эрчим" усалан заарынчлалыг гарлаа. Салайаачылары - В.Н.Абрамова, А.С.Говорова.

Дима увэрээр учутай Ордук саха литературын себүүлүүр, улуустаары олимпиадаа 2007 с. үнүс, 2008 с. ижис мизсэтгэн ылбыгта. Уус-урган тыл альбыг гар ылларан Дима араас дүүнүүүгээ, сценкага оруоду олус энэхүүнээст их толорор. 2006 с. Суурун Омоллон 100 сыйлыхар аналлаах улуустаацы коруута-

"Чечеңскими" осозыюон үнүс миәстәни ылбыттара (салайзаччыла И.Н.Макаров). Тәреабут порошупт эпопын-олыжхону, үйгөтлиңгә, тәрәттылыг смәй кыншата зәни баар 2005 с улуустаағы "О прошлом память, сохранить" фестивалыга "Дырыбының Дырыльшатта үүнна тойой ра. "Чуралтың каскында" общественний үләр актыбынан қыттыстын ишни 2009 с Плюнерин 85 сыйланган республика грамотатынан нағыраадаламыста. Байыл күлүн тутарға улуска ылтыллыбыт Ыччат сыйлагар аналиях "Лидер и его команда" күрәхжө осталыбыт хамандатта үнүс бириншілек миәстәни мәбүтта. Дәвә "Бастың оратор", "Бастың психолог" номинациялар ханаабайынарынан булубту.

"Дъалтуут" олонхонон дипломант, 2006-дипломант, 2007 с 1-кы степенях дипломант (салайааччы М.Н.Смирникова Төрөлтүүтерин угумнаан Цима ысындырын сообулүүр, биир да кынсизр юнитырымата сухо барбат, манин да изкис си тийинээрдэх. 2008 с. "Хотугу сүлүс" республикалык жүргүүлэгч 3-с степенях дипломант, 2009с. "Хотугу сүлүс" республикалык жүргүүлэгч 3-с степенях лауреат болуптуяа (үүс-урал салайааччы П.П.Хонганов)

Эйәрә-сайаң майтылаах дың орлурутумар дыңурдаах, осуула лиде

Кристина БОРИСОВА.
Толой орго оскуулжтын
11-сальшанын уоринээрнэ.

